

امارت اسلامی افغانستان

وزارت ارشاد، حج و اوقاف

ریاست ارشاد و انسجام مساجد

موضوع خطابت روز جمعه

و تقریر و بیان تحریر شده که به تمام خطباء مرکز و ولایات

به هر دو زبان ملی کشور (دری و پشتو) ارسال میگردد

۲۴/جمادی الأول/۱۴۴۵ هـ، ق موافق ۱۷/قوس/۱۴۰۲ هـ، ش

اضرار دنیوی و اخروی غیبت و تهمت از نظر اسلام

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين محمد وعلى آله وصحبه أجمعين، أما بعد:

قال الله سبحانه وتعالى في محكم كتابه: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ}. الحجرات: ۱۲

برادران مسلمان، عزیز، قابل قدر و عزت مند!

زبان از برای انسان نعمت بزرگ است این یک پاره گوشت است که بواسطه آن ما اظهار ما فی الضمیر به طریقه آسان کرده میتوانیم، وهمچنان به واسطه آن لذت اشیای مختلف را معلوم میکنیم. ما اگر زبان را به طریقه درست استعمال کنیم پس ما بواسطه آن بسیار ثواب هاو پاداشت هارا حاصل کرده میتوانیم واگر به طریقه غلط استعمال کنیم پس این سبب گناهان بسیار میگردد، از این جهت شریعت اسلام به حفاظت زبان تأکید کرده است.

پس کدام گناهی که به زبان ارتباط دارد از جمله آن یک گناه غیبت و بهتان کردن است، واز جمله آفاتیکه به واسطه زبان صورت میگردد غیبت و بهتان است، غیبت گناه خطرناکی است که در تمام معاشرت پراکنده میشود وبسیار مردمان بزرگ به این مرض مبتلاء هستند، به خصوص در شرایط فعلی در اکثر مجالس بازار غیبت گرم است.

غیبت و بهتان هردو از جمله امراض کشنده است که جامعه را از بنیاد از بین می برد ودر جامعه بی باوری وفساد های گوناگون را ایجاد میکند. غیبت آنقدر مرض بد است که بعضی فقهای کرام گفته اند که به غیبت نمودن وضو از بین می رود. (وقد کان بعض الفقهاء يتوضأ من الغيبة كما يتوضأ من الحدث). حلیة الأولیاء (۷/ ۳۵)

غیبت در جامعه فعلی طوری گردیده است مثل نمک در نان، وقتیکه رفقاء جمع شوند ومیله دایر کنند بخاطر رنگین کردن مجلس ولذت بردن از آن در باره نقصانها وعیب های یک رفیق غایب خود را گرم میکنند، گذشته از آن در مساجد ومدارس که مراکز ومقدسات دینی اند که صحبت های دنیوی در آن بند است از غیبت محفوظ نیستند که در آن جاهای مقدس مسلمانان فعلاً در نواقص وغیبت یک دیگر خود صحبت میکنند در حالیکه غیبت یک انسان گناه بزرگ است که تفصیل آن قرار ذیل است.

علمای کرام از برای غیبت و بهتان تعاریفات مختلفی را ذکر کرده اند که بهترین تعریف آن است که امام قرافی ذکر کرده است، او میگوید: (الغیبة ذکر مسأوی الإنسان فی غیبتہ، وھی فیہ وإن لم تکن فیہ فھی بهتان). الفروق للقرافی (۲۳۴ / ۴)

ترجمه: غیبت بدی یک انسان را در غیاب آن ذکر کردن است که آن بدی در او وجود داشته باشد؛ و اگر آن بدی در آن شخص وجود نداشته باشد پس او بهتان است.

تأیید این تعریف از حدیث ذیل معلوم میشود. در حدیث شریف آمده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- قَالَ: أَتَدْرُونَ مَا الْغَيْبَةُ؟ قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ. قِيلَ أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ قَالَ: إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ اغْتَبْتَهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَقَدْ بَهْتَهُ). صحيح مسلم (۲۱ / ۸)

ترجمه: از ابوهریره رضی الله عنه روایت است یقیناً رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده اند: آیا شما میدانید که غیبت چه چیزی را گفته میشود؟ صحابه کرام گفتند: الله تعالی و رسول او میداند. نبی علیه السلام فرمودند: (غیبت) یاد کردن یکی از شما برادر خود را به آنچه که او را بد می شمارد، گفته شد آیا اگر در برادر ما آن سخن موجود باشد که من آنرا میگویم؟ نبی علیه السلام فرمودند: اگر در آن آنچه که میگوئید موجود باشد پس تو غیبت او را کردی، اگر آنچه در او نباشد که تو بیان کرده ای، پس تو به او بهتان بسته کرده ای.

امام نووی رح وایبی: (فأما الغيبة: فهي ذكرك الإنسان بما فيه مما يكره، سواء كان في بدنه، أو دينه، أو دنياه، أو نفسه، أو خلقه، أو خلقه، أو ماله، أو ولده، أو والده، أو زوجة، أو خادمه، أو مملوكه، أو عمامته، أو ثوبه، أو مشيته، وحركته، وبشاشته، وخلاصته، وعيوسه، وطلاقتة، أو غير ذلك مما يتعلق به، سواء ذكرته بلفظك أو كتابك، أو رمزت، أو أشرت إليه بعينك، أو يدك، أو رأسك، أو نحو ذلك). الأذكار للنووي ط ابن حزم (ص: ۵۳۵)

فرق در میان غیبت، بهتان و توهین:

همچنان امام حسن البصری رحمه الله در باره غیبت و تهمت گفته است: (الغیبة ثلاثة أوجه كلها في كتاب الله تعالى: الغيبة والافك والبهتان. فأما الغيبة فهو أن تقول في أخيك ما هو فيه. وأما الافك فأن تقول فيه ما بلغك عنه. وأما البهتان فأن تقول فيه ما ليس فيه). تفسير القرطبي (۳۳۵ / ۱۶)

ترجمه: غیبت به سه قسم است که هر سه آن در قرآن کریم موجود است، که یک آن غیبت است، دیگر آن افک (تهمت) کردن و سوم آن بهتان است. اما غیبت آن است که تو آنچه را میگوئی در برادرت موجود باشد و افک (تهمت) آنست که تو آنرا میگوئی که به تو در باره برادرت رسیده است و بهتان آن است که تو در باره برادرت آنچه را میگوئی که در برادرت وجود ندارد.

خلاصه: بهتان آن دروغی را گفته میشود که به کسی به ناحق نسبت کرده میشود و اگر آن شخص آنرا بشنود حیرت زده میشود زیرا که کارهای به او نسبت داده است که آنرا نکرده است.

غیبت و بیعت آن مرض خطرناک است که خانواده و برادری را از بین می برد، بی باوری را به وجود می آورد افراد و جامعه هر دو را به بدبختی های بی شمار مبتلاء میکند.

غیبت و تهمت زیانهای زیاد دنیوی و اخروی دارند که بعضی آنها قرار ذیل است:

۱- غیبت آنقدر عمل قبیح است که غیبت کردن برادر مسلمان را الله تعالی به خوردن گوشت او تشبیه داده است. الله تعالی میفرماید: [يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ]. الحجرات: ۱۲

ترجمه: ای کسانی که ایمان آورده اید از بسیاری از گمانها بپرهیزید زیرا بعضی از گمانها گناه است و جاسوسی نکنید و برخی از شما برخی دیگر را غیبت نکنند یا یکی از شما دوست دارد که گوشت برادر مرده خود را بخورد پس بدون شبهه همه شما این عمل را مکروه می پندارید و از الله بترسید یقیناً الله بسیار توبه پذیر و مهربان است.

یعنی طوریکه شما خوردن گوشت برادر را بد می بینید و از آن خود داری میکنید، همچنان غیبت کردن را هم بد شمرده و نفسهای خود را از آن حفظ کنید.

از این آیت معلوم شد که شخصی غیبت کسی را میکند پس این یک گناه و عمل قبیح است مثلیکه یک نفر گوشت مرده برادر مسلمان خود را میخورد، پس طوریکه مردم این عمل را بد می شمارند همچنان مناسب است که غیبت هم بد شمرده شود و از آن خود داری بکار است.

حضرت عبد الله بن مسعود رضي الله عنهما میگوید: که ما در مجلس رسول الله صلی الله علیه وسلم نشسته بودیم شخصی از مجلس بلند شد، شخصی دیگری در مورد آن سخنی گفت (یعنی غیبت او را کرد) نبی علیه السلام به او فرمودند: تَخَلَّلْ . تو خلال کن (یعنی از دندانهای خود گوشت را پاک کن) ! آن شخص گفت: (وَمِمَّ أَتَخَلَّلُ؟ مَا أَكَلْتُ لَحْمًا) من چرا خلال کنم من گوشت نخورده ام؟ نبی علیه السلام به او فرمودند: (إِنَّكَ أَكَلْتَ لَحْمَ أَخِيكَ) مصنف ابن ابی شیبة (۱/ ۲۱۲). یقیناً تو به اثر غیبت کردن گوشت برادرت را خوردی .

۲- غیبت و تهمت هر دو گناهای کبیره اند:

غیبت و تهمت کردن گناه کبیره است. در حدیث شریف آمده است: (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم-: إِنَّ مِنْ أَكْبَرِ الْكَبَائِرِ اسْتِطَالَةَ الْمَرْءِ فِي عَرَضِ رَجُلٍ مُّسْلِمٍ بغيرِ حَقٍّ). سنن ابی داود (۴/ ۴۲۰)

ترجمه: از ابوهریره رضي الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده است: در بین گناهان بزرگترین گناه زبان درازی است به عزت یک شخص مسلمان به طور ناحق. یعنی او را حقیر شمردن و در باره او سخن گفتن.

و دریک حدیث شریف دیگری آمده است: (عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم-: لَمَّا عُرِجَ بِي مَرَرْتُ بِقَوْمٍ لَهُمْ أَطْفَارٌ مِنْ نَحَاسٍ يَخْمِشُونَ وَجُوهَهُمْ وَصُدُورَهُمْ فَقُلْتُ مَنْ هَؤُلَاءِ يَا جَبْرِيلُ قَالَ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ لَحْمَ النَّاسِ وَيَقْعُونَ فِي أَعْرَاضِهِمْ). سنن ابی داود- (۴/ ۴۲۰)

ترجمه: از انس بن مالک رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: وقتیکه من به آسمانها برده شدم به قومی گذر کردم که آنها ناخونهای داشتند و به چهره و سینه های خود کش می کردند. من گفتم: ای جبرئیل اینها کی ها اند؟ او گفت: اینها کسانی اند که گوشت مردم را میخوردند و به عزت و آبروی آنها آغشته بودند.

۳- کسیکه میخواهد به اثر غیبت و تهمت برادر مسلمان خود را رسوا و شرمنده کند، الله تعالی او را در بین خانه اش رسوا میکند.

عَنْ أَبِي بَرْزَةَ الْأَسْلَمِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « يَا مَعْشَرَ مَنْ آمَنَ بِلِسَانِهِ وَلَمْ يَدْخُلِ الْإِيمَانُ قَلْبَهُ لَا تَتَّبِعُوا الْمُسْلِمِينَ وَلَا تَتَّبِعُوا عَوْرَاتِهِمْ فَإِنَّهُ مِنْ اتَّبَعَ عَوْرَاتِهِمْ يَتَّبِعِ اللَّهُ عَوْرَتَهُ وَمَنْ يَتَّبِعِ اللَّهُ عَوْرَتَهُ يَفْضَحْهُ فِي بَيْتِهِ ». سنن أبي داود (٤ / ٤٢١)

ترجمه: از ابو برزه اسلمی رضی الله عنه روایت است. او میگوید که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: ای آن گروهی که ایمان آورده اید به زبان و تا هنوز داخل نشده است ایمان در قلب های آنها! غیبت مسلمانها را نکنید و عورات مردم را (حالات پنهانی آنها را) جستجو نکنید، یقیناً کسانی که عزت مسلمانها را جستجو میکند الله تعالی عزت او را جستجو میکند و الله تعالی عزت کسی را جستجو کند او را در خانه اش رسوا میکند. ٤

٤- غیبت سبب عذاب قبر میگردد:

کسیکه غیبت میکند، علاوه از عذاب آخرت در قبر هم عذاب میشود.

در حدیث شریف آمده است: (عن أبي بكره قَالَ مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَبْرَيْنِ فَقَالَ إِنَّهُمَا لَيُعَذَّبَانِ وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ أَمَّا أَحَدُهُمَا فَيُعَذَّبُ فِي الْبُؤْلِ وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُعَذَّبُ فِي الْعَيْبَةِ). سنن ابن ماجه (١ / ١٢٥)

ترجمه: از ابوبکره رضی الله عنه روایت است او میگوید که نبی کریم علیه السلام از جوار دو قبری عبور کرد و فرمودند: این هر دو (صاحبان قبرها) یقیناً در عذاب اند اینها فعلاً به کدام گناه بزرگی عذاب نمی شوند. یکی اینها عذاب میشود در باره ادرار (یعنی از ادرار خود را حفاظت نمی کرد) و دیگر آن عذاب میشود به اثر غیبت.

٥- به غیبت کردن به عزت و آبروی مسلمان تجاوز است:

الله تعالی بالای مسلمانها عزت، آبرو و ریختاندن خون دیگر مسلمانان را حرام گردانیده است.

و در حدیث شریف آمده است: (كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ مَالُهُ وَعِرْضُهُ وَدَمُهُ). سنن أبي داود (٤ / ٤٢٢)

ترجمه: بالای هر مسلمان مال، عزت، و خون دیگر مسلمان حرام است.

٦- گناه غیبت از سود بیشتر است باید از این گناه خود داری کرده شود.

در حدیث شریف گناه غیبت را سود بزرگ شمرده شده است. (عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ -صلى الله عليه وسلم- قَالَ: إِنَّ مِنْ أَرْبَى الرَّبَا الْإِسْطِطَالََةَ فِي عِرْضِ الْمُسْلِمِ بِغَيْرِ حَقٍّ). سنن أبي داود-ن (٤ / ٤٢٠)

ترجمه: سعید بن زید رضی الله عنه از رسول الله صلی الله علیه وسلم حدیثی را نقل میکند که پیامبر علیه السلام فرمودند: سود زیاد (از حیثیت گناه) واقع شدن در عزت مسلمان به ناحق. یعنی تحقیر کردن و آغشته شدن در بیان کردن عیب های او.

۷- خوردن گوشت خر مرده بهتر است نسبت به غیبت، نبی علیه السلام آن دو شخصی را به خوردن گوشت خر مرده امر کرد که غیبت یک صحابی را میکردند.

از حضرت ابو هریره رضی الله عنه روایت است وقتیکه ماعز اسلمی رضی الله عنه به نزد پیغمبر علیه السلام آمد و چهار بار به حضور پیغمبر علیه السلام به زنا کردن اعتراف کرد و رسول الله صلی الله علیه وسلم به رجم کردن او دستور داد: (فَأَمَرَ بِهِ فَرَجَمَ فَسَمِعَ النَّبِيَّ -صلى الله عليه وسلم- رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِهِ يَقُولُ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ انظُرْ إِلَى هَذَا الَّذِي سَتَرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فَلَمْ تَدَعُهُ نَفْسُهُ حَتَّى رَجَمَ رَجْمَ الْكَلْبِ. فَسَكَتَ عَنْهُمَا ثُمَّ سَارَ سَاعَةً حَتَّى مَرَّ بِجِيْفَةِ حِمَارٍ شَائِلٍ بِرِجْلِهِ فَقَالَ (أَيْنَ فَلَانٌ وَفُلَانٌ). فَقَالَ نَحْنُ ذَانِ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ : انزِلَا فَكُلَا مِنْ جِيْفَةِ هَذَا الْحِمَارِ . فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهُ مَنْ يَأْكُلُ مِنْ هَذَا قَالَ « فَمَا نَلْتَمَّا مِنْ عَرَضِ أَخِيكُمَا أَنفَا أَشَدُّ مِنْ أَكْلِ مِنْهُ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهُ الْآنَ لَفِي أَهْوَارِ الْجَنَّةِ يَنْقَمِسُ فِيهَا). سنن أبي داود-ن (٢٥٥ / ٤)

وقتیکه او رجم شد نبی علیه الصلاة والسلام سخن دو نفر از جمله اصحاب خود را شنید که یک رفیق به رفیق دیگر خود اینطور گفت: ببین به (ماعز اسلمی) که الله تعالی به او پرده انداخته بود نفس او او را نگذاشت تا اینکه مانند: سگ رجم شد، نبی علیه السلام خاموش شد، یک ساعت جلو رفتند تا اینکه به یک خر مردار تیر شدند که پای آن خر نسبت ورم بلند شده بود، نبی علیه السلام فرمودند: آن فلانی و فلانی کجا اند؟ آن هر دو گفتند: ما اینجا هستیم یا رسول الله! نبی علیه السلام به ایشان گفت: پائین شوید از این خر مردار بخورید! (یعنی از گوشت این خر مردار) بخورید. هر دو گفتند: ای رسول خدا! کیست که بخورد این مردار را؟ نبی علیه السلام به ایشان گفت: شما که زبان درازی به عزت برادر خود کردید پس این بسیار سخت است (از لحاظ گناه) نسبت به خوردن این مردار. قسم به آن ذاتی که نفس من در اختیار اوست که او اکنون در نهرهای جنت در حال غوطه زدن قرار دارد.

۹- به اشاره غیبت کسی را کردن هم غیبت گفته میشود:

غیبت طوریکه به زبان صورت میگیرد همچنان غیبت کسی را به اشاره بیان کردن هم در جمله غیبت می آید، حضرت صفیه رضی الله عنها که زوجه رسول الله صلی الله علیه وسلم بود (قد او کوتاه بود) حضرت عائشه رضی الله عنها میگوید که من به نبی علیه السلام گفتم: (حَسْبُكَ مِنْ صَفِيَّةٍ كَذَا وَكَذَا) صفیه برای شما این اندازه کافیهست. (كَذَا وَكَذَا) حضرت عائشه رضی الله عنها (رایتها) به طرف بلست خود اشاره کرد مقصد او این بود که او کوتاه قد است.

نبی علیه السلام به او فرمود: (لَقَدْ قُلْتَ كَلِمَةً لَوْ مُرِجَتْ بِمَاءِ الْبَحْرِ لَمَزَجَتْهُ) . سنن أبي داود- (٤٢٠ / ٤)

ای عائشه ! تو اینطور کلمه ای را گفتی اگر این به آب دریا خلط شود بالای آب غالب میشود.

۱۰- به اثر غیبت بوی بد در هوا پیدا میشود:

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَارْتَفَعَتْ رِيحٌ جِيْفَةٍ مُنْتَنَةٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَدْرُونَ مَا هَذِهِ الرِّيحُ هَذِهِ رِيحُ الَّذِينَ يَعْتَابُونَ الْمُؤْمِنِينَ (مسند أحمد (٩٧ / ٢٣)

ترجمه: حضرت جابر بن عبد الله رضی الله عنهما میگوید: که ما با نبی علیه السلام در یک مجلس نشسته بودیم که در همان وقت بوی بد مردار به هوا بلند شد، رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: (أَتَدْرُونَ مَا هَذِهِ الرِّيحُ؟ هَذِهِ رِيحُ الَّذِينَ يَغْتَابُونَ الْمُؤْمِنِينَ). آیا شما میدانید که این بد بوئی هوا از چیست؟ این بد بوئی هوای آن مردمی است که غیبت مسلمانها را میکنند. (یعنی این بد بوئی غیبت است).

۱۱- غیبت کنندگان در روز قیامت به خوردن مرداری و گندگی عذاب میشوند.

۱۲- به غیبت کنندگان بخشش نمی شود تا آنکه بخشش نکند آن کسانی را که غیبت کرده است.

۱۳- غیبت یک انتخاب بد، زشت و هلاک کننده است.

۱۴- غیبت صدمه و نقصان می رساند و نفرت و ضرر را ایجاد میکند.

۱۵- غیبت یک مرض اجتماعی است که ریسمان دوستی و محبت مسلمانان را از بین می برد.

باعث و اسباب غیبت:

امام عزالی (رح) باعث و اسباب غیبت را طور ذیل بیان کرده است:

۱- غیبت کننده در غیبت کردن غصه خود را کم میکند.

۲- با غیبت کردن مردم اعتماد خود را زیاد میکند .

۳- کینه و بغض کردن با کسی که دیگران او را صفت میکنند.

۴- مزاح و مسخره گی کردن و سائر مردم را سبک شمردن.

۵- خود را از صفات بد پاک کردن و آنرا نسبت دادن به دیگران .

طوری که غیبت کردن حرام است همچنان غیبت را شنیدن و به او گوش فرا دادن هم حرام است.

اگر کسی شخصی را می بیند که غیبت میکند باید او را از غیبت منع کند و اگر توان منع کردن را ندارد باید آن مجلس را ترک کند و اگر به نشستن در آن مجلس مجبور بود باید به غیبت گوش فرا ندهد بلکه ذکر الله را بکند. الأذکار للنووي ط ابن حزم (ص: ۵۴۰)

غیبت علماء هم گناه سخت است، عام مردم را غیبت کردن گناه کبیره است، به خصوص غیبت علماء گناه بسیار سخت است؛ زیرا که الله تعالی از برای علماء مقام زیادی داده است، مرتبه عالم و غیر عالم برابر نیست، علامه ابن عساکر ذکر کرده است که ((لحوم العلماء مسمومة، من يأكله يموت) فیض الباری ۱/۲۵۱) گوشت علماء زهر آلود است، کسی که گوشت علماء را بخورد می میرد.

به اتفاق همه فقهاء بهتان کردن به یک مسلمان حرام است و بهتان کننده مرتکب گناه کبیره است.

بهتان کردن از نظر قرآن کریم:

الله تعالی میفرماید: {وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بَغَيْرِ مَا كُتِبَ لَهُنَّ فَكُذِّبُوا فَقَدْ حَثَمُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا}. الاحزاب ۵۸

ترجمه: و آنانی که مردان و زنان با ایمان را آزار می رسانند بدون آنکه کدام گناهی را مرتکب شده باشند بهتان بزرگ و گناه آشکاری را بدوش برداشته و مرتکب شده اند.

یعنی مردمی که مسلمانها را به چیزهایی متهم میکنند که آنها از آن بیزار اند؛ پس ایشان به اثر گمانهای بی جا مرتکب گناه بزرگ شده اند.

در قرآن کریم الله تعالی از بیعت کردن رسول الله صلی الله علیه وسلم با زنها یاد آوری کرده که یکی از آن جمله این است: (وَلَا يَأْتِينَ بُهْتَانٍ). یعنی اینها باتو به این بیعت میکنند که ایشان بهتان نگویند.

بهتان گفتن از نظر احادیث و آثار:

۱- در حدیث شریف آمده است: (مَنْ حَمَى مُؤْمِنًا مِنْ مُنَافِقٍ يَعْيبُهُ، بَعَثَ اللَّهُ مَلَكًا يَخْمِي لَحْمَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ، وَمَنْ قَفَى مُسْلِمًا بِشَيْءٍ يُرِيدُ شَيْئَهُ بِهِ، حَبَسَهُ اللَّهُ عَلَى جِسْرِ جَهَنَّمَ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ). [شرح السنة ۳۵۲۷]

ترجمه: کسیکه مسلمان را از آن منافق حفاظت کند که عیب او را میگوید الله تعالی در روز قیامت ملائک را میفرستد که گوشت او را از جهنم و آتش حفاظت کنند کسیکه به مسلمان یک تهمت را بکند و هدف آن بد نام کردن او باشد الله تعالی او را در پل جهنم ایستاد میکند تا وقتی که کلام سخنی را گفته است از عذاب آن بیرون شود.

۲- عن فضیل، یقول: فی آخر الزمان قوم بهاتون، عیابون، فاحذروهم، فإنهم أشرار الخلق، لیس فی قلوبهم نور الإسلام، وهم أشرار، لا یرتفع لهم إلى الله عمل. [التوبیح والتنبیه ۲۰۲]

ترجمه: فضیل رحمه الله میگوید: در آخر زمان مردمی پیدا میشوند که بهتان میگویند و عیب ها پیدا میکنند، از ایشان خود داری کنید زیرا آنها بدترین مخلوقات اند، در دلهای ایشان نور اسلام نیست اینها مردم شریر اند و هیچ عمل ایشان به الله تعالی بلند نمی شود.

محمد بن حسین به حواله یک حکیم میگوید: (الْبُهْتَانُ عَلَى الْبَرِيِّ أَثْقَلُ مِنَ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ).

یعنی بر یک انسان پاک بهتان گفتن از هفت آسمان گران تر است.

بهتان گفتن به مسلمان آنقدر گناه بزرگ است که در یک حدیث شریف تهمت گفتن به مسلمان از جمله آن پنج گناهی است که هیچ کفاره و جبیره ندارد.

ابو الیث سمرقندی میگوید: از بهتان کرده دیگر گناه بزرگ نیست، زیرا که دیگر گناهان به یکبار توبه کردن بخشیده میشود مگر از برای توبه کردن از بهتان سه سخن ضروری است:

اول اینکه بهتان کننده به نزد آن مردم برود که به آنها بهتان را بیان کرده است و به ایشان بگوید کدام سخنی را که در حق فلانی من به شما بیان کرده بودم من در آن دروغ گو هستم.

دوم: به کسیکه بهتان را نسبت داده است به نزد او رفته و از او بخشش بخواهد.

سوم: از الله تعالی بخشش گناه خود را بخواهد و توبه کند. تنبیه الغافلین (ص: ۱۶۷)

ابوالیث سمرقندی رحمه الله فرموده است: از بهتان کرده دیگر گناه بزرگ نیست زیرا الله تعالی در قرآن کریم با کفر یکجا ذکر کرده و فرموده است: (فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ). [الحج: (۳۰)] تنبیه الغافلین بأحادیث سید الأنبياء والمرسلین (ص: ۱۶۷)

ترجمه: از گندگی بهتان و سخن دروغ (بهتان) خود را حفاظت کنید.

بخاطر اینکه کمک الله تعالی را بدست آوریم باید در مقابل هر منافق طرفداری از برادر مسلمان خود نموده و از آبروی او دفاع کنیم و همچنان بخاطر اینکه الله تعالی ما را از عذاب جهنم نگاه کند، بالای مسلمانان تهمت و بدنامی های بیجا نکنیم.

همچنان اگر میخواهیم که الله تعالی عبادات ما را مانند: نماز، روزه، زکات، حج و دیگر عبادات را قبول کند باید به برادر مسلمان خود بهتان و تهمت نگوئیم؛ اینطور نباشد که جانهای خود را به عبادت خسته کرده و در حج و سائر عبادات مالی مصارف کنیم و در عین حال برای برادر مسلمان خود بی مورد تهمت ببندیم که این کار در دنیا یک خستگی و در آخرت رسوائی بزرگ است.